

OLIVER SCHROER: CAMINO

Dit album gaat over muziek en beelden die in een bijzonder landschap en een bijzondere tijd zijn ontstaan. Het is de opname van een kruispunt van leven en geografie. Het bevat muziek en beelden die ontstaan zijn in een bijzonder landschap en een bijzondere periode. Het album is in mei en juni 2004 onderweg opgenomen, toen ik 1000 km van de Camino de Santiago liep – een elfhonderd jaar oud pelgrimspad door Frankrijk en Spanje – samen met mijn vrouw Elena en mijn boezemvrienden Peter en Diane.

In mijn rugzak droeg ik mijn vijfsnarige viool als een houten kelkje, als mijn eigen kostbare relikwie, zorgvuldig verpakt in zijn reliekhouders van sokken en ondergoed, wachtend om wonderen te verrichten. In mijn rugzak zat ook een draagbare opnamestudio. Kwam ik bij een kerk of kathedraal die akoestisch uitnodigend was....en open...dan speelde ik op mijn viool en nam het op. Ik speelde wat van mijn oudere fragmenten en spirituele stukken. Ik improviseerde erop los. Tijdens mijn wekenlange wandeling kwamen de nieuwe stukken vanzelf tot mij – stap voor stap (heuvel na valei). In deze twee maanden speelde ik in 25 verschillende kerken en maakte er opnames van.

Ik speelde viool. Peter en Diane hielden zich bezig met hun eigen artistieke pret. Zij droegen een camera-uitrusting met zich mee, stapels spullen en alles was ouderwets en zwaar. Waar ik stopte om te spelen stopten zij om foto's te maken. Peter's opmerkelijke foto's – studies in evenwicht, lijn en vorm - voorzien in een zichtbare tegenhanger van mijn muzikale Camino.

Soms was het spelen en opnemen van muziek een echte uitdaging, vooral in Spanje. De deuren van de vooral kleinere kerken waren vaak gesloten en de grotere kerken werden bewaakt door onvermoeibare kerkwachten die niet veel afwijkends toelieten. Omdat de mogelijkheden voor opnames of alleen maar om te spelen zo spaarzaam waren, speelde ik als ik kon, met grote motivatie. Zou ik alleen maar één stuk kunnen spelen? In de wetenschap dat ik op elk moment eruit gegooid kon worden legde ik er mijn hart en ziel in, vanaf de eerste noot. Als mijn viool zong vergat ik de kreupelmakende pijn in mijn voeten.

De muziek zingt nog steeds in deze opnames. Het gevoel van de plek waar ik was is hier sterk aanwezig – biddende pelgrims, spelende kinderen, vogels, klokken, voetstappen, voorbijtrekkende conversaties, de geluiden van de gebouwen zelf. Elke plek heeft zijn eigen onmiskenbare karakter en klank.

In sommige kerken speelde ik voor een groot publiek, in andere weer voor een enkeling. Soms, onderweg, ontmoette ik pelgrims die over mij hadden gehoord via de "Camino radio". Zij waren nieuwsgierig naar mijn vioolspel. En toch, aan het einde van de dag voelde ik mij meer een pelgrim dan muzikant. Nooit kon ik plannen maken om voor mijn Camino vrienden te spelen. Deze opnames van levendige ogenblikken voelen aan als een klein wonder.

ACHTERGROND

Sinds ongeveer duizend jaar zijn pelgrims de weg naar Santiago de Compostela gelopen. Een oord met een lange traditie, omdat de apostel Jacobus er begraven zou zijn. Volgens oude overtuigingen zou zijn ontzielde lichaam in een stenen boot van Jeruzalem naar Noord West Spanje zijn vervoerd. Jacobus zou daar na Jezus' dood het evangelie hebben gepredikt. De heilige lag in een onopvallende tombe tot het jaar 815, toen een kluisenaar naar zijn graf werd geleid door wonderbaarlijke, flikkerende lichtjes – een “veld van sterren” – campo stellae. De legende verhaalt verder dat de Apostel werd herkend aan zijn kalebas en schelp die hij altijd bij zich droeg. Die schelp is tot op heden het symbool van de pelgrim.

Men bouwde over het graf een kerk, waar de gelovigen bijeenkwamen. Al snel kwamen zij bij duizenden, uit alle hoeken van Europa, aangespoord door hun toewijding tot de Heilige Jacobus en hun geloof in zijn kracht oprecht te bemiddelen in allerlei menselijke aangelegenheden. De pelgrimage bereikte zijn hoogtepunt in de Middeleeuwen. Tussen de twaalfde en de vijftiende eeuw maakten honderdduizenden hun trektocht naar Santiago op zoek naar genezing, wonderen, avonturen, boetedoening en verlossing.

Toen de middeleeuwse beschaving afnam verzwakte ook het pelgrimeren. Tegen het begin van de 20^e eeuw was pelgrimeren nog slechts voorbehouden aan een aantal excentrieke enkelingen. De laatste decennia getuigen evenwel van een opmerkelijke opbloei waarbij het aantal pelgrims toenam tot zelfs meer dan de middeleeuwse hoogtepunten.

De hedendaagse pelgrims motieven variëren van spiritueel tot sportief, maar allen volgen exact de voetstappen van hun middeleeuwse broeders en zusters. Zoals het pad zelf is de geschiedenis van deze pelgrimage aan verandering onderhevig en onvoorspelbaar, maar niet aflatend.

[Peter Coffman]

DE TOCHT

El Camino. Het Pad. De Weg. Het is een metafoor voor een spirituele reis, een inwendige expeditie gesymboliseerd met een fysieke tocht.

Maar het is ook een erg realistisch, erg fysiek pad. Het is een modderig spoor door een bos. Het is een heet, stoffig lint dat door een schraal landschap snijdt. Het is een landweggetje dat de oever van een snelstromend riviertje knuffelt. Het is een keiweg door een middeleeuws stadje. Het is de betonnen vluchtstrook van een sfeerloze snelweg. Het is een rij stapstenen om een stroompje over te steken. Het is voortdurend, ononderbroken en toch veranderend in vorm, kleur, karakter en stemming. De enige constante is het geluid van de voetstappen, de hartslag van de pelgrimage.

[P.C.]

In allerlei opzichten begon de tocht in Moissac. Jaren geleden was Peter in de kathedraal van Moissac om foto's te maken toen hij een pelgrim ontmoette, die in die prachtige ruimte fluit speelde. Dat maakte een diepe indruk op Peter. Bij zijn thuiskomst in Canada kwam hij onmiddellijk naar mij toe om hierover zijn verhaal te doen. “Zou het niet geweldig zijn als *wij* eens samen deze Camino zouden wandelen en jij in die fantastische kerken op jouw viool zou spelen?” Nou het duurde jaren, maar uiteindelijk gebeurde het.

Waar wij onze tocht begonnen, in het Franse dorpje Entraygues – sur – Truyères, strekt het pad zich duizend kilometer voor ons uit en duizend jaar achter ons. Onderweg kwamen wij door allerlei landschappen. Wij kwamen door de fysieke wereld van bergen, velden, valleien en bossen. Wij doorkruisten een inwendig landschap van pijn en vreugde door de uitdagingen en de beloningen van het pad het hoofd te bieden. We liepen door een palet van menselijke landschappen, pelgrimsvrienden van elk continent, allen met hun eigen ontroerende verhalen. En wanner Oliver het ritme en het gevoel van de Camino speelde waren wij ook nog eens in een muzikaal landschap.

Wij leefden honderd jaar in twee maanden en ontdekten dat de wereld een fantastische plek is en altijd zal zijn.

[P.C.]

De Camino lopen is een zich langzaam ontplooiend en voldoening gevend verlangen. Als een sterk verlangen brandt onze wil om het doel te bereiken: Santiago. We zien een wegwijzer - Santiago de Compostela: 863 km. Maar het ontplooiën van dit verlangen gebeurt op een pijnlijk langzame wijze. We kunnen ons nauwelijks voorstellen dat we deze afstand te voet overbruggen. We kunnen ons geen voorstelling maken van de moeilijkheden, de pijn, de pure dwang waar mee we te maken krijgen tijdens onze tocht. Dagelijks moeten we ons verlangen wakker schudden om door te zetten, zelfs om deze dag aan te komen. Krakende knieën, zere voeten, blaas op blaas.... Weken later zien we nog een wegwijzer – Santiago de Compostela: 480 km. We weten dat ons doel naderbij komt, stap voor stap. Met onze snelheid is het eigenlijk onbelangrijk of we vooruitkomen of niet. Het goede is dat het niet gaat over vooruitkomen, maar over opgaan in het ritme van de weg. De ochtend, de middag en de avond hebben hun eigen heldere rituelen en subtiele vreugdes. Het grote beeld wordt centimeter voor centimeter scherper – een rijke collage van een miljoen momenten van schoonheid en duizend overwonnen ongemakken.

We lopen allemaal hetzelfde pad, maar ieder zijn eigen Camino – van de eerste stap tot de laatste kei, alvorens wij de Kathedraal van Santiago binnengaan.

DE MUZIEK

Abdij van Moissac: Werken van middeleeuws voorstellingsvermogen en inspiratie omringt ons. Koningen en heiligen kijken op ons neer vanuit ramen en muren. In de kloostergang bijten gebochelde marmeren monsters naar elkaars kuit; zij voeren eeuwenoude drama's op en ontrukken die aan de vergankelijkheid van de sterfelijke. De grote man met de kleine viool begint te spelen. De glazen heiligen, de stenen beesten en de geschilderde koningen, allen stoppen even om te luisteren.

Ik hoor de oude tijd in de muziek weerklinken. Maar wij besteden onze dagen aan wandelen en dat hoor ik ook. Ik hoor bergen, rivieren, rotswanden en open plekken. Ik hoor de zon in mijn gezicht en de stenen onder mijn voeten. Ik hoor het wonder – en de worsteling – van het leren kennen van de aarde, stap voor stap.

[P.C.]

1. Field of Stars (8:15)

Dit is de herontdekking van *A Million Stars*, het titelnummer van mijn laatste album. Gedurende de loop van de wandeltocht liet ik de greep op die melodie wat los en liet het schallen tegen de stenen bogen van die prachtige Romaanse kerken. De echo's en fragmenten ontmoeten elkaar weer en vonden een nieuw leven in dit beeld dat zo centraal staat in de pelgrimage – Het Veld van Sterren, *A Field of Stars* – campo stellae.

[Dank je wel Peter dat je me naar deze plaats hebt gebracht.]

2. Camino Overture (2:14)

Een pastorale collage – de zalige geluiden van de natuur, de voetstappen van enkele van mijn medepelgrims en een stuk dat heet *The Human Condition*.

3. Ultrea (3:45)

Op de derde dag van onze Camino bereikten we een verbazingwekkend intact middeleeuws stadje, genaamd Conques. Het was de eerste plaats waar ik op mijn viool kon spelen. Om 10 uur 's avonds waren we alleen in de met kaarsen verlichte kerk. Ik speelde en niemand hield me tegen. We konden ons geluk niet op. Het volgende uur bestond mijn publiek uit mijn drie medereizigers, veel zacht verlichte heiligen en een legerschare aan flikkerende schaduwen. Ik liet de kerk zelf klinken door mijn viool. Het was een ervaring die ik nooit tevoren had beleefd.

*6 mei 2004. Een slungelig type met modderige schoenen komt via de west poort van Conques binnen. Uit zijn rugzak pakt hij een viool, ontdoet hem zachtjes van sokken, ondergoed en een heel end slaapzak dat het beschermd tegen de slijtage van de Camino. Het is een hopeloos klein ding in zijn grote handen, in dit gigantisch gebouw. Hij loopt op het altaar af, stopt even en begint te spelen, een stuk dat heet *A Million Stars*. De noten en de ruimte omstrengelen elkaar, alsof zij hebben gewacht op deze bijeenkomst – het huwelijk van geluid en steen.*

De muziek is vloeibaar. Het rent tegen de stenen, verandert van koers, rukt aan ons als een machtige rivier die langs de berg omlaag stort. Dan wordt het een klein, vriendelijk stroompje, speels, liefkozend. Het is altijd in beweging, op zoek naar ruimtes om te vullen, steeds vrolijk vooruitspringend om te zien wat er nu weer gaat gebeuren. De viool zingt, de stenen zingen terug. De man stopt met spelen, maar de stenen blijven naklinken, geen zin om dit moment op te geven.

[P.C.]

De volgende ochtend ontmoeten we Broeder Jean Daniel. Hij haalde me over tot een improvisatie voor twee – viool en orgel. We hadden een fantastische sessie; op een bepaald moment stond hij werkelijk van zijn krukje op en leunde over het orgel zoals Little Richard. Een improviserende liturgische organist – wow. Na afloop spraken wij over de Camino kennis. Hij leerde ons een oud Camino woord: *Ultea* – ga door, houdt moed, je kunt het, je zult volhouden....”

4. The Tears of Mary (3:45)

Een avond in de schemering in een dorp genaamd Navarrenx. Ik ging naar de prachtige kerk om viool te spelen. Het meeste licht in de kerk kwam van vele brandende kaarsen voor het Maria-altaar. Ik werd er toe aangetrokken en speelde dit stuk voor haar.

5. The Pilgrim's Prayer (5:05)

Van al mijn Camino muziek is dit het stuk dat ontstond vanuit de grond van mijn hart. In het begin waren het fragmenten uit improvisatie. Gedurende de lange dagen wandelen had ik genoeg tijd om over deze themafragmenten na te denken en zij ontplooiden zich gedurende deze weken.

Deze opname is uit Foncebadon, een akelig leeg en verlaten dorpje in de Cordillera Cantabrica. Nadat ik om de een of andere reden voor een bijzonder lange tijd niet in de kerken kon spelen was dit de plek waar niets me tegenhield. De opgekropte muziek stroomde door die kleine kapel. Velen van ons sliepen op de vloer van dit kerkje totdat we de volgende morgen onze weg vervolgden op de Camino in de koele grijze ochtendschemering.

6. Bellplay, Santiago de Compostela (1:30)

De klokken waren in Frankrijk zoetvloeiende en mooi. De klokken in Spanje klonken rauw en geestdriftig. Dit zijn de klokken van de kathedraal van Santiago de Compostela. Zij waren machtig en ruig – ze bezorgden mij altijd kippenvel.

7. The Lord's Prayer (4:45)

Een van mijn meest spirituele stukken, oorspronkelijk van mijn *O2* album. Deze versie is gespeeld in Eauze, Zuidwest Frankrijk. Een slaperig stadje, een open kerk en een kleine klok die juist bij het einde van het stuk sloeg...

8. Astorga, Afternoon Bells (:30)

Ik had hoge verwachtingen van Astorga. De stad was prachtig; de mensen leken mij vlot. Maar een knorrige kerkwacht verpletterde mijn hoop – ik werd na 33 seconden eruit gegooid.

Gelukkig slaagde ik nog in deze mooie opname van de 4-uur klokken buiten...

9. And Everyone Was Smiling (5:25)

Dit stuk ontstond spontaan in een klein Frans stadje, Faycelles. Veel later, in Canada, bedacht mij CD ontwerper Michael Wrycraft spontaan deze titel.

[voor Priya Sarkar]

10. Window of Peace (5:25)

In Frankrijk was de beste tijd om te spelen de lunchtijd als het hele land gaat eten: eend en paté, paté en eend!

Deze middag speelde ik een van mijn oudere composities in een spelonkachtige kerk in een stadje met de onwaarschijnlijke naam Condom. Ik schreef deze melodie jaren geleden. Midden in mijn uitvoering sloeg de machtige kerkdeur dicht. Het was een perfect moment, maar ik miste het toen het gebeurde (zoals zoveel perfecte momenten). Pas toen ik terug in Canada was en luisterde naar mijn opnames, toen ontdekte ik dat moment.

[voor Viiu Varik]

11. Bells and Birds (:40)

Voetstappen vormen de hartslag van de Camino, het fluiten van de vogels de versiering en de klokken de stiptheid. Beeld van een typische morgen op het platteland in Frankrijk....

12. The Garden of Birds and Flowers (4:30)

Dit liedje is voor mijn moeder, die niet met ons op de Camino kon zijn. Ik groeide op op drie hectaren bosrijk parklandschap genaamd "La Solitude". Daar leerde ik lopen. Mijn moeder woont daar nog steeds. Ze heeft meer dan duizend bomen geplant en ontelbare bloemen.

Ik hoop dat ze weet hoeveel van de Camino ze met mij heeft meegelopen.

13. Cowbarn Bells (1:20)

Muziek gemaakt door koeien. In de heuvels na O Cebreiro was een koeienstal met open, gebroken deuren. Elk koe daarbinnen had een eigen bel. Door het schudden van hun koppen om de vliegen te verjagen ontstond een prachtig muziekaal klokkenspel.

14. Forest Walkby (:55)

De geluiden van het wandelen doorklinken in onze Camino dagen - door modder, door wouden, op steenslag, gras, zand, ...op asfalt. Ik maakte vaak opnames van mijn vrienden, als zij voorbij liepen.

15. The Light of Day (4:00)

In een klein Spaans dorpje dat in de zon lag te bakken – Vega del Valcarce – speelde ik deze melodie in een klein houten kerkje.

[voor Grindl]

16. Santiago Street Sounds (1:05)

Pelgrims stokken op de straatstenen, vrouwenstemmen weerklinken op het plein en de klokken van de kathedraal luiden.

17. In Memory of Friends Past (4:50)

Amen.

18. Alleluia (:55)

Toen ik in een gelukzalige verdoving van de aankomst rond de Kathedraal van Santiago slenterde nam ik wat van de liturgische geluiden op die uit de vele zijkapellen kwamen.

19. Grace (5:00)

St-Pierre, Au Villar, 22 mei 2004: Ik hoor verlangen in deze muziek. Noten vliegen in het rond als zwaluwen die daarbuiten zingen. De noten schieten door ruimtes als wilden zij vliegen. Oliver, overigens, heeft wortelgeschoten. Hij wendt zich tot het altaar als hij zijn gift speelt, de meest gevoelige gift die hij kan geven: zijn muziek. Maar wat, vraag ik me af, vraagt hij zelf? Dankbaarheid?

[P.C.]

20. Moissac Bellswirl (1:50)

Die dag in Moissac speelde een orgel in de kathedraal en de buiten luidden de klokken. Ik ging met mijn microfoon heen en weer tussen deze twee plekken, binnen de echo's en de geluiden van orgelspel en buiten de levendigheid van het plein, de klokken, fietsers en vogels, en mensen die er hun leven leiden.

TOT SLOT

“Cuatro de Canada.” We hoorden het allemaal de priester zeggen in de pelgrimsmis. Tussen de lange lijst van pelgrims die er die dag waren aangekomen zijn er “cuatro de Canada” – wij dus. Er was in ons leven een tijd van voor de Camino en een tijd na de Camino. Deze drie woorden vormen de overgang.

Het hoogtepunt van de mis is de botafumeiro. Hangend in een indrukwekkende boog raast dit gigantisch wierookvat vanuit het gewelf langs ons en verdwijnt in het tegenover liggende gewelf, terwijl het een zoetgeurend rookspoor achterlaat. Het is vrolijk, feestelijk en ongelooflijk opwindend.

Na de botafumeiro is de mis afgelopen en langzaam verlaten de mensen de kerk. “Cuatro de Canada” fluister ik in Diane's oor. Ze omhelst me en ik vermoed uit de manier waarop ze me vast blijft houden dat ze huilt. Ik kijk naar Elena en ook haar ogen zijn vol tranen. Opeens omhelzen alle “cuatro” elkaar, met tranen in de ogen. Een mevrouw glimlacht en spreekt ons in het Spaans aan, ze geeft kushandjes. Pelgrimsvrienden wensen ons geluk. Als ik door de deur van de noordelijk zijuitgang wandel weet ik dat de pelgrimage werkelijk voorbij is.

[P.C.]

TECHISCHE INFORMATIE

Opgenomen in mei en juni 2004 langs de Camino de Santiago. De muziek is opgenomen met een Sony DAT recorder met een Audiotechnica stereo microfoon. De geluidseffecten zijn opgenomen op een Sony minidisk recorder met een Sennheisser Kunstkopf stereo microfoon. Alle weerkaatsingen zijn oorspronkelijk en het resultaat van het spelen in dergelijke ruimten.

Alle muziek is gecomponeerd en gespeeld door Oliver Schroer © 2005
Mixed door David Travers Smith en Oliver Schroer
Mastering door David Travers Smith

Album Graphics/Design: A Man Called Wrycraft

Fotografie: Peter Coffman © 2004, 2005
Informatie over de foto's: peter.coffman@sympatico.ca
Informatie over de muziek: oliver@oliverschroer.com

Geproduceerd door Oliver Schroer

Oliver Schroer bespeelt een vijfsnarige David Papazian viool

Een Aantekening bij deze Aantekeningen:

In de bovenstaande tekst zijn de *delen in italics* geschreven door Peter Coffman. Alle andere teksten zijn van de hand van Oliver Schroer.

Kijk voor aanvullende Camino informatie en beelden

www.oliverschroer.com

Heel veel dank aan Marjorie Dunn voor de tekstverwerking en aan alle vertalers voor hun uitzonderlijke werk...

Veel dank aan al mijn pelgrimvrienden hier en op de Camino. Wij zijn allen samen op pad.

Dank aan allen die deze muziek hebben ondersteund en aangemoedigd.

Dank aan allen die met hun oren luisteren om het te horen.

ULTREA